



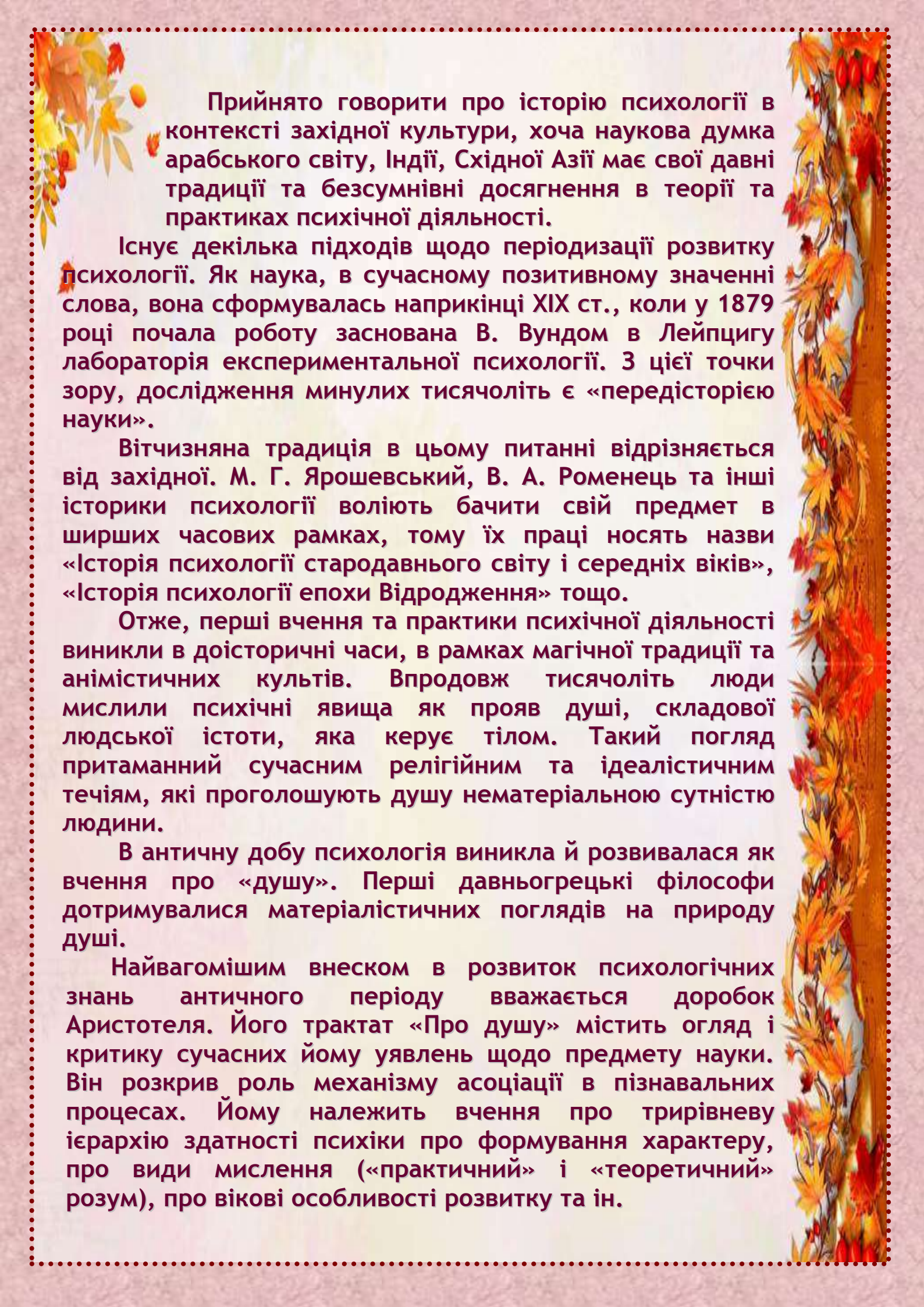
Бібліотека Житомирського
державного університету
ім. І. Франка

Психологія - фітнес для мозку



Віртуальну виставку підготувала:
бібліотекар науково-методичного
відділу Ренькас Л. Е.
Кількість представлених джерел: 8

Житомир 2015



Прийнято говорити про історію психології в контексті західної культури, хоча наукова думка арабського світу, Індії, Східної Азії має свої давні традиції та безсумнівні досягнення в теорії та практиках психічної діяльності.

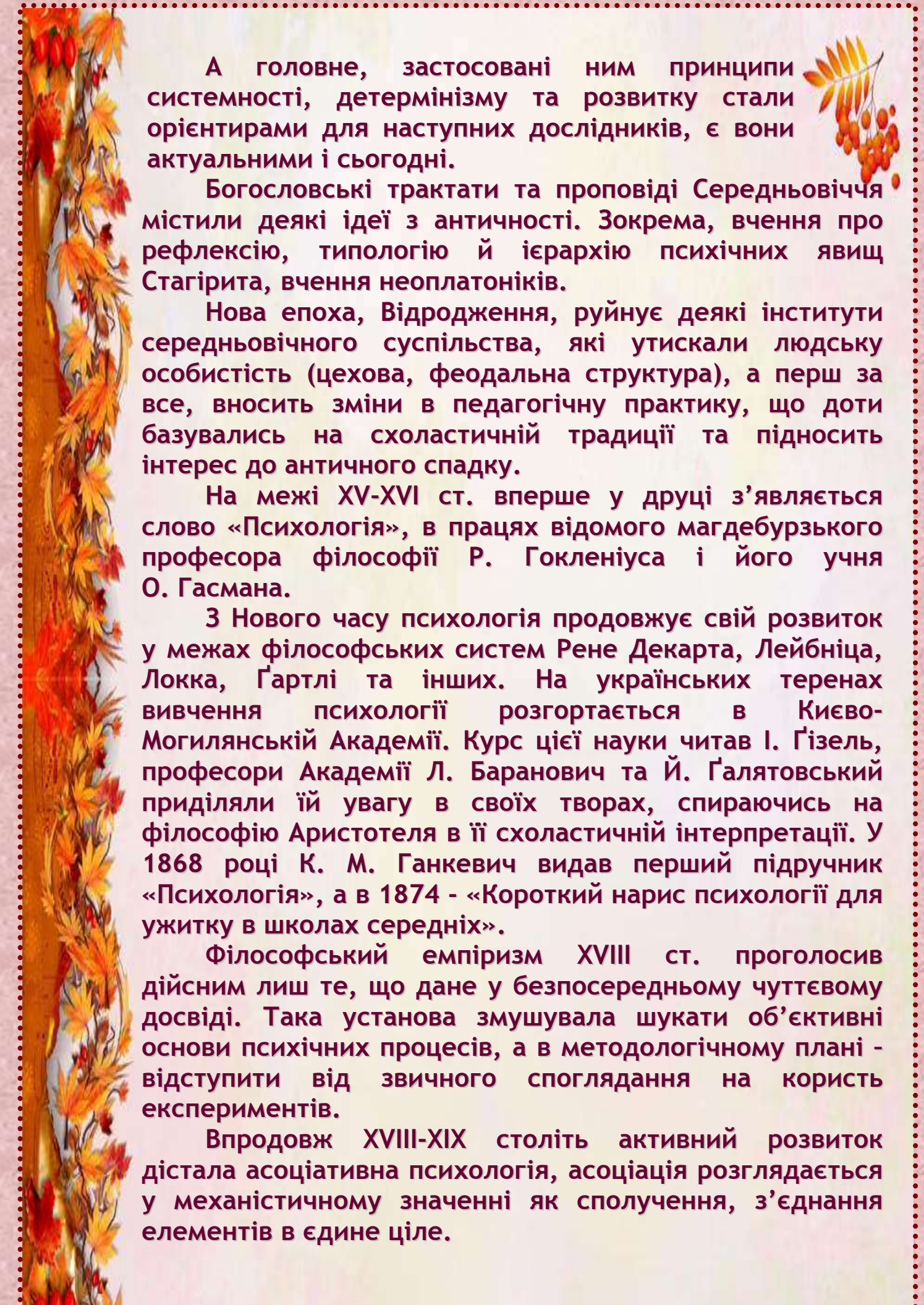
Існує декілька підходів щодо періодизації розвитку психології. Як наука, в сучасному позитивному значенні слова, вона сформувалась наприкінці ХІХ ст., коли у 1879 році почала роботу заснована В. Вундом в Лейпцигу лабораторія експериментальної психології. З цієї точки зору, дослідження минулих тисячоліть є «передісторією науки».

Вітчизняна традиція в цьому питанні відрізняється від західної. М. Г. Ярошевський, В. А. Роменець та інші історики психології воліють бачити свій предмет в ширших часових рамках, тому їх праці носять назви «Історія психології стародавнього світу і середніх віків», «Історія психології епохи Відродження» тощо.

Отже, перші вчення та практики психічної діяльності виникли в доісторичні часи, в рамках магічної традиції та анімістичних культів. Впродовж тисячоліть люди мислили психічні явища як прояв душі, складової людської істоти, яка керує тілом. Такий погляд притаманний сучасним релігійним та ідеалістичним течіям, які проголошують душу нематеріальною сутністю людини.

В античну добу психологія виникла й розвивалася як вчення про «душу». Перші давньогрецькі філософи дотримувалися матеріалістичних поглядів на природу душі.

Найвагомішим внеском в розвиток психологічних знань античного періоду вважається доробок Аристотеля. Його трактат «Про душу» містить огляд і критику сучасних йому уявлень щодо предмету науки. Він розкрив роль механізму асоціації в пізнавальних процесах. Йому належить вчення про трирівневу ієрархію здатності психіки про формування характеру, про види мислення («практичний» і «теоретичний» розум), про вікові особливості розвитку та ін.



А головне, застосовані ним принципи системності, детермінізму та розвитку стали орієнтирами для наступних дослідників, є вони актуальними і сьогодні.

Богословські трактати та проповіді Середньовіччя містили деякі ідеї з античності. Зокрема, вчення про рефлексію, типологію й ієрархію психічних явищ Стагірита, вчення неоплатоніків.

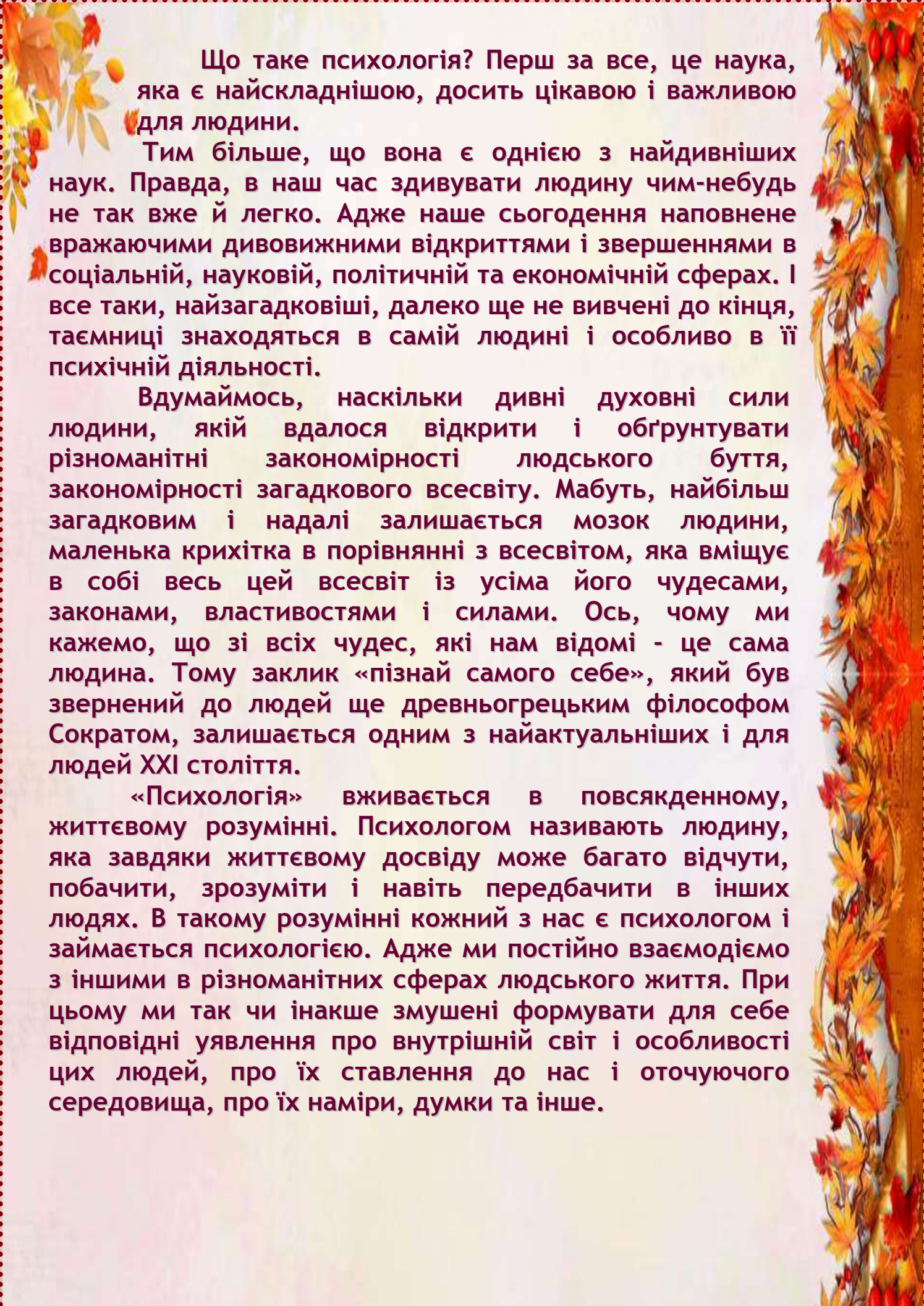
Нова епоха, Відродження, руйнує деякі інститути середньовічного суспільства, які утискали людську особистість (цехова, феодална структура), а перш за все, вносить зміни в педагогічну практику, що доти базувались на схоластичній традиції та підносить інтерес до античного спадку.

На межі XV-XVI ст. вперше у друці з'являється слово «Психологія», в працях відомого магдебурзького професора філософії Р. Гокленіуса і його учня О. Гасмана.

З Нового часу психологія продовжує свій розвиток у межах філософських систем Рене Декарта, Лейбніца, Локка, Гартлі та інших. На українських теренах вивчення психології розгортається в Києво-Могилянській Академії. Курс цієї науки читав І. Гізель, професори Академії Л. Баранович та Й. Галятовський приділяли їй увагу в своїх творах, спираючись на філософію Аристотеля в її схоластичній інтерпретації. У 1868 році К. М. Ганкевич видав перший підручник «Психологія», а в 1874 - «Короткий нарис психології для ужитку в школах середніх».

Філософський емпіризм XVIII ст. проголосив дійсним лиш те, що дане у безпосередньому чуттєвому досвіді. Така установка змушувала шукати об'єктивні основи психічних процесів, а в методологічному плані - відступити від звичного споглядання на користь експериментів.

Впродовж XVIII-XIX століть активний розвиток дістала асоціативна психологія, асоціація розглядається у механістичному значенні як сполучення, з'єднання елементів в єдине ціле.



Що таке психологія? Перш за все, це наука, яка є найскладнішою, досить цікавою і важливою для людини.

Тим більше, що вона є однією з найдивніших наук. Правда, в наш час здивувати людину чим-небудь не так вже й легко. Адже наше сьогодення наповнене вражаючими дивовижними відкриттями і звершеннями в соціальній, науковій, політичній та економічній сферах. І все таки, найзагадковіші, далеко ще не вивчені до кінця, таємниці знаходяться в самій людині і особливо в її психічній діяльності.

Вдумайтесь, наскільки дивні духовні сили людини, якій вдалося відкрити і обґрунтувати різноманітні закономірності людського буття, закономірності загадкового всесвіту. Мабуть, найбільш загадковим і надалі залишається мозок людини, маленька крихітка в порівнянні з всесвітом, яка вміщує в собі весь цей всесвіт із усіма його чудесами, законами, властивостями і силами. Ось, чому ми кажемо, що зі всіх чудес, які нам відомі - це сама людина. Тому заклик «пізнай самого себе», який був звернений до людей ще древньогрецьким філософом Сократом, залишається одним з найактуальніших і для людей XXI століття.

«Психологія» вживається в повсякденному, життєвому розумінні. Психологом називають людину, яка завдяки життєвому досвіду може багато відчувати, побачити, зрозуміти і навіть передбачити в інших людях. В такому розумінні кожний з нас є психологом і займається психологією. Адже ми постійно взаємодіємо з іншими в різноманітних сферах людського життя. При цьому ми так чи інакше змушені формувати для себе відповідні уявлення про внутрішній світ і особливості цих людей, про їх ставлення до нас і оточуючого середовища, про їх наміри, думки та інше.



Відомий науковець Ланге залишив значний слід у розвитку вітчизняної психології. Досвідчений експериментатор, який довів шаблінний характер сприйняття і сформулював закон перцепції, важливий для розуміння єдності чуттєвого і логічного у пізнанні, розробив моторну теорію уваги. Ланге глибоко усвідомлював необхідність розвитку теоретичної психології.

«Психологія» видана в 1914 р. присвячена об'єктивно-суб'єктивному тлумаченню психології, яка визначається Ланге як наука про свідомість, що передбачає її суб'єктивність. Пізніше «Психологія» була перевидана під назвою «Психический мир», де Ланге прямо говорив про діяльність як про військове служіння справі свого сюзерена - Науці.



І. М. Сеченов (1829-1905) - закінчив Головне інженерне училище в Петербурзі і медичний факультет Московського університету. Протягом трьох років він навчався у Німеччині, займався біологією, фізикою та аналітичної хімією. Учнями Сеченова були академік І. Павлов, професор К. А. Тимирязев і багато інших.

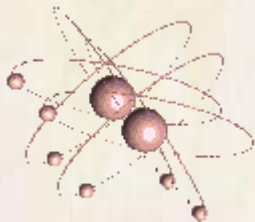
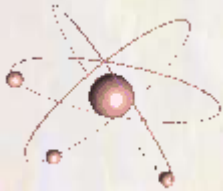
До книги «Психологічні етюди» увійшла одна з найважливіших робіт І. М. Сеченова «Рефлекси головного мозку», яка спочатку була заборонена цензурою, а її автор ледве не був засланий на Соловки за пропаганду матеріалізму і безбожництва. Ця робота поклала початок ери об'єктивної психології. Великий вплив робота Сеченова справила на З. Фрейда, І. П. Павлова та багатьох інших видатних вчених.

Також в цю книгу входить стаття І. М. Сеченова «Зауваження на книгу Г. Кавеліна “Завдання психології”». Завершує збірник етюд з провокаційною назвою «Кому і як розробляти психологію?», у якій розглянуті основні завдання, підходи, принципи і методи нової науки.



Теодюль Арман Рібо - французький психолог, філософ, основоположник французької наукової психології, представник матеріалістичного напрямку асоціанізму. Згідно Рібо психологія повинна бути наукою об'єктивною, генетичною, патологічною та порівняльною, її предметом є вивчення конкретних фактів психічного життя в процесі її розвитку в нормі та патології. На основі вивчення розладів пам'яті, волі, уваги Рібо встановив ряд закономірностей психічного життя людини і поклав початок всесвітньо відомій французькій психопатологічній школі.

В книзі «Болезни памяти» автор поставив собі за мету дати в цій роботі психологічну монографію хвороб пам'яті і намагатися прийти до деяких загальних висновків з цього предмету. Тут зібрано велике число спостережень і цікавих фактів, які ще не були разом співставлені.



Гаральд Гефдінг (1843-1931) - видатний датський філософ і психолог, професор Копенгагенського університету.

«Очерки психологии, основанной на опыте» стали значною подією в області психологічної науки, довгий час книга залишалася одним з кращих посібників з прикладної психології. У книзі автор знайомить читачів з предметом і методами психологічного дослідження: психологічним аналізом, експериментальною психологією, суб'єктивною та об'єктивною психологією; показує взаємини різних методів. Він розглядає сутність душевної діяльності, виділення її в ході еволюції; вивчає її структуру, в якій однаково важливі свідомі і несвідомі психічні структури; досліджує душевну діяльність в стані сну, прагне з'ясувати, як далеко простягається душевне життя.

У книзі детально вивчена робота психологічних елементів, що сформувалися шляхом диференціації в ході розвитку роду. Автор розглядає психологію пізнання, почуття, волі як трьох найважливіших елементів психічної діяльності.



Г. І. Челпанов - російський психолог і філософ. Він намагався побудувати психологію на основі концепції «емпіричного паралелізму» і вважав, що психологія повинна бути вільна від будь-якої філософії.

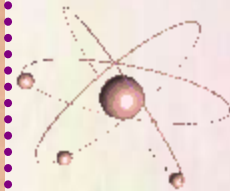
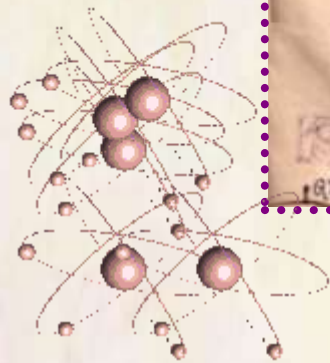
У книзі «Очерки психологии» викладається психологія емпірична і експериментальна. Так як цей останній вид психології встиг розвинутися в самостійну галузь, то для докладного ознайомлення з нею автор рекомендує читачам скористатися його керівництвом «Введення в експериментальну психологію». Для демонстрування психологічних експериментів автор рекомендує сконструйований ним «Універсальний Психологічний прилад». На цьому приладі, технічно надзвичайно спрощеному і внаслідок цього доступному і для осіб без спеціальної технічної підготовки, можна провести всі основні психологічні експерименти.



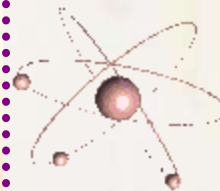
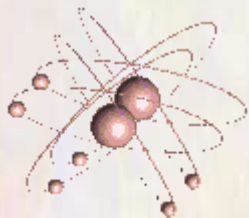
Книга Г. Челпанова «Введение в экспериментальную психологию» не є посібником, який в більшій чи меншій повноті викладає би результати досягнуті сучасною експериментальною психологією.

Зміст, об'єм і форма викладення цієї книги в цілому визначаються тією задачею, яка нею переслідується. Книга призначена для студентів вищих навчальних закладів, які мають психологічні лабораторії і саме як інструкція для лабораторних занять.

У книзі викладаються не результати експериментальних досліджень, а методи досліджень. В цьому розумінні вона могла б бути названа методикою експериментальної психології.



Гордон Л. А. - російський соціолог, спеціаліст в галузі соціології праці, побуту і вільного часу, соціальної структури, робочого руху. Він володів рідкісними дослідницькими і організаторськими здібностями, вмінням залучити до спільної роботи вчених-спеціалістів різних наукових дисциплін із різних країн. В своїй праці «Психологія і педагогіка інтересу» він розкрив види інтересів, взаємовідношення між потребами й інтересами, психологічну природу інтересу, а також значення і місце інтересу в педагогічному процесі.



А. Крогиус - російський психолог, доктор медицини, професор, основоположник російської тифлопсихології. Одна з головних його праць «Из душевного мира слепых» є першим систематичним експериментально-психологічним дослідженням в цій галузі.

В статтях із загальної і експериментальної психології він виступає противником фізіологічного і атомізуючого напрямку в психології і відстоює тісний зв'язок психології з філософією.

